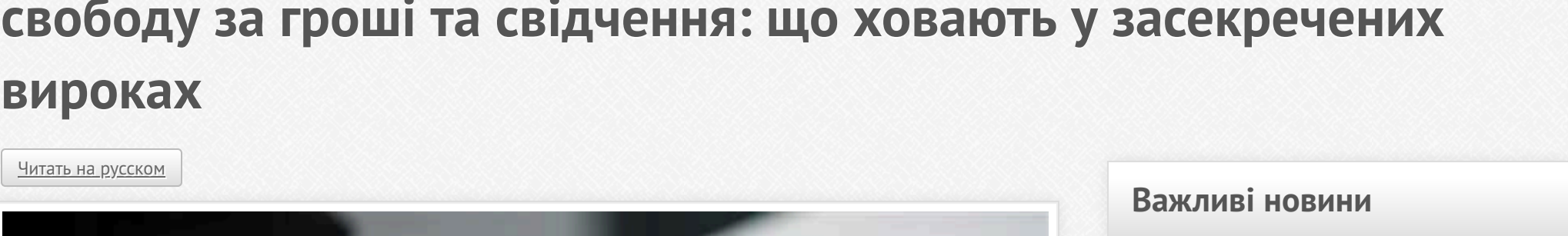

Як фігуранти корупційних скандалів офіційно купляють собі свободу за гроші та свідчення: що ховають у засекречених вироках

Читати далі розкрито

Як фігуранти корупційних скандалів офіційно купляють собі свободу за гроші та свідчення: що ховають у засекречених вироках

Серед численних корупційних справ, що розглядаються в суді, на слугу суспільства залишається переважно меншість. Зовсім увага з часом спадає. І тоді те, що відбувається в Антикоруційному суді, називають залишається в Антикоруційному суді, значає видання "Українська правда".

Одного дня прокуратура запропонувала сторони захисту в одній із справ "угоду". У фігуранта, тому що це мала бути нею офіційна домова, ні суги наступна: фігурант / фігуранти (ми не уточнюємо їхню кількість, щоб не вказати на конкретну справу) сплачують кошти на Сили оборони, а прокуратура дає суду підстави закрити справу.

Тобто в обмін на, безумовно, корисний вмінок, донат, прокурор був готовий піти на сумнівний і менш ладний, а знехтувати ідеями правосуддя. Це історію "Українській правді" розповів людина, знайома зі справою. Правдивість і, тим більше, значущість одного такого випадку на фоні великої кількості антикорупційних справ можна було би поставити під сумнів.

Але на той момент УП уже кілька місяців досліджувала, ймовірно, нову тенденцію антикорупційних органів. Її формула виглядає саме так, як в історії вище: непрозори угоди, гроші в бюджет або армію і сумнівна справедливність.

Журналісти звернули увагу на це явище після засекреченого виroku експіністру екології Миколи Злочевського, який дуже легко відбувся за "рекордний хабар". А згодом зрозуміли, що ідеться зовсім не про "прецедент Злочевського". Протягом 2023 року Антикоруційний суд засекретив щонайменше 11 своїх вироків. Раніше ВАКС майже не вдавався до такого обмеження.

10 із цих 11 справ – це офіційні угоди, коли фігуранти визнали свою провину і домовилися з прокурором про покарання. Дуже м'яке покарання. Більшість також заплатали донати на оборону.

Загалом таких справ з угодами за рік було щонайменше 25.

Сама по собі угода – цивілізований і розповсюджений у світі інструмент. Вона дозволяє пришвидшити судову тяганину й отримати корисні для слідства свідчення. В Україні цей інструмент не був розвинутий. У законодавстві – діри. У суспільстві – безперелічний запит на "посадки". На практиці – вже низка сумнівних кейсів, які викликають питання до справедливості.

У цьому матеріалі ми розкажемо, як і чому антикорупційна система йде на домовленості з фігурантами. І покажемо, що ховають у засекречених вироках. Немає повноважень. Що не так з угодами в Україні

Угода зі слідством як така – звичний у світі інструмент. Це компроміс, на який ідуть злочинці і держава.

Класичним прикладом: член організованої банди, який "здає" виного за себе мафіозі, допомагає слідству проникнути в закриту злочинну спільноту, а в обмін отримує легше покарання за власні злочини.

Звичного судового процесу у випадку угоди не проводять – він відбувається дуже скорочено.

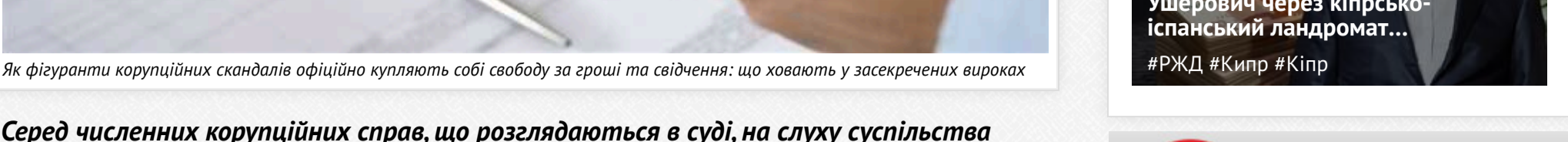
Попри кінематографічні переваги такого підходу угода несе в собі й ризики. Вона залишає широке поле для зловживань, правоохоронці можуть "розслабитися" і менш відповідально ставитись до якості розслідувань. А секретність процесу угоди – підірвати довіру суспільства до суду і справедливості.

Так ці ризики в 2018 році сформулювала Парламентська асамблея Ради Європи. Але в Україні є ще один пласт – хаос.

У грудні 2023 прокуратура провагувала: за весь час роботи антикорструктури суд винис 55 вироків саме на підставі угод, засудивши таким чином 76 осіб. І аж 25 таких справ, тобто майже половина, була ухвалена саме протягом 2023 року.

Минулого року на домовленості з прокуратурою, крім Злочевського, пішли, наприклад:

- Банкір Олександр Ігнатенко, який фігурує у справі про розкрадання коштів "Укргазбанку";
- мер полтави Олександр Мамай, який платив з бюджету своїм хатнім працівникам;
- нардеп Олександр Трухін, який пропонував поліцейським хабар за втечу з місця п'яного ДТП;
- адвокат Олег Горещький, відомий як посібник голови Верховного Суду Всеволода Князева;
- Віталій Жуків і Андрій Рогоза – фігуранти скандалу про розкрадання в "Укроборонпром" за часів Порошенка;
- заступник міністра енергетики та вугільної промисловості доби Януковича Ігор Киришин та інші.

ІНФОГРАФІКА: СПЕЦІАЛІЗОВАНА АНТИКОРУПЦІЙНА ПРОКУРАТУРА "Інститути угод – історія хороша. Питання – з ким і про що угода. Ми не можемо укладати угоду з дияволом. Диявол має сидіти", – каже співрозмовник УП в антикорупційних органах, критично налаштований до нової тенденції.

Український закон забороняє домовлятися з організатором злочину. Але він неоднозначний і питанні, чи можна відпустити організатора умовно покарання, то не відправляти їх за ґрати. При цьому саме таке покарання – умовне – зазвичай і призначають за угодами.

Головна проблема в українському законі – відсутність простору для "торгів". Прокурор не може запропонувати злочинцю м'якше покарання, ніж передбачає його стаття. Навіть якщо той викриє найголовнішого мафіозі.

Працівники антикорупційної інфраструктури, які захищають нинішній підхід до угод, не під запис визнають: прозорості та ясності тут не вистачає.

Не зовсім диявол. Як правоохоронці вдаються до пазівок

Банкір Олександр Ігнатенко – один із багатьох фігурантів справи про розтрату понад 200 млн грн державного "Укргазбанку". Головним і найвідомішим підозрюваним там є колишній керівник Нацбанку Кирило Шевченко, що ховається за кордоном.

Ігнатенко не мав би опинитись на свободі. Його підозрювали за дуже тяжкою статтею – розкрадання в обсягу великих розмірах, що загрожує 7–12 роками тюрми. За таких звинувачень відпустити злочинця на свободу не можна.

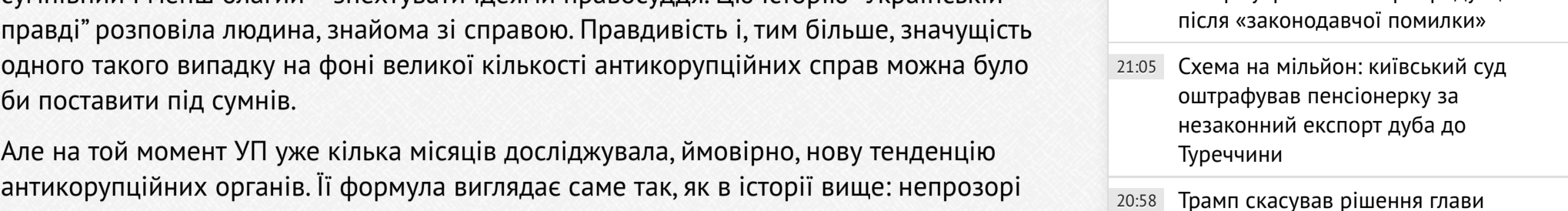
Однак у листопаді 2023 суд зробив це. Виявилось, що Ігнатенка засудили не за розкрадання і навіть не за підробку документів. Йому змінили звинувачення на службову недбалість. І призначили покарання навіть м'якше, ніж передбачає ця й без того нетяжка стаття.

Нікому не відомий ФОП, якого судили разом із Ігнатенком, отримав за співучасті у сменах умовно покарання. Того ризик потрапити в тюрму, якщо він знову зрешить. А високопосадовий банкір відбувся лише штрафом у 51 тисну гривень. Окремо він має повернути державі 35 мільйонів збитків.

Вирок Ігнатенку був засекречений. УП отримала його з власних джерел і публікує за винятком переказу свідчень, які зобов'язався дати банкір. Це єдина інформація, яка справді становить таємницю.

Вона могла бути засекречена частково – саме так Антикоруційний суд зробив в іншому епізоді справи "Укргазбанку". Натомість із реєстру сховали весь вирок.

На питання про засекречення вироків в Антикоруційній прокуратурі лише кажуть, що це "повністю належить до компетенції ВАКС". А той, своєю чергою, вже не вперше залишив запит УП без відповіді.

Вирок банкіру Олександру Ігнатенку, засекречений Антикоруційним судом. У тексті вилучені імена, Ігнатенко тут – ОСОБА_9. Умови його угоди з прокурором викладені на сторінках 24–26

Жонглюючи статтями кримінального кодексу і перетворюючи, наприклад, "крадіжку" на "недоблість", антикорупційні органи і знаходять простір для "торгів".

Визнавати це в органах не люблять. Оскільки змінювати кваліфікацію спеціально для угоди – незаконно. Та не під запис співрозмовник. УП в Антикоруційному бюро пояснює, мовляв, "кваліфікація буває спірною". А корупційні статті схожі між собою.

Завдяки м'якій кваліфікації колишній помічник нардепа Олександр Беркович, фігурант справи про корупційні закупівлі "Укргазлифті", у 2023 був взагалі звільнений від покарання – спливали строки.

Один із суддів не погодився з таким рішенням і, протесту написав, що через неправильну кваліфікацію "не досягнуто завдань кримінального провадження".

Мабуль, найбільш абсурдна історія – справа Дмитра Мормуля. У далекі 2010-ті він був заступником у Миколи Злочевського. І тепер, в один рік із колишнім босом, легко позбувся кримінальних звинувачень, навіть не визнавши провини, але заплативши кошти.

Мормуль фігурував у старій справі, яка стосувалась держзакупівлі далекого 2012 року. За даними УП, підозру йому отували ще орієнтовно з 2017 року, але прокуратура вважала докази недостатніми.

Зрештою, у 2023-му, після зміни керівництва САП, підозру Мормуля в розкраданні таки підіслали. А менше ніж за пів року його вже підозри судили за менш тяжкі злочини, строки за які вже спливали. Тож справу довелось закрити, навіть не розбираючись, чи був злочин.

Ексінновник, який до цього сидів за кордоном, прийшов, не визнавав своєї провини, але при цьому, вважаючи себе невинуватим, добровільно відшкодував збитки.

От тільки в часи, коли ці 32 мільйони гривень були вкрадені, вони дорівнювали 4 мільйонам доларів. А у 2023, коли Мормуль заплатив ці кошти в бюджет, це в еквіваленті становило вже менше 900 тисяч доларів.

Співрозмовник УП в антикорорганіх визнає, що іноді правоохоронці йдуть на угоду, коли бачать погану перспективу справи в суді:

"Буває, що строки завершуються. Або є ризик, що суд змінить кваліфікацію. Але в певних справах нам ці угоди дійсно допомагають".

Ціна свободи. Що обіцяють корупціонери в обмін на угоду

Затримання голови Верховного Суду Всеволода Князева на хабарі було однією з найбільш вражаючих операцій антикорупційних органів не лише у 2023 році. Навіть президент дізнався про неї вже тоді, коли детективи стояли в прямую сенсі на порозі суду.

НАБУ і САП публічно заявили про викриття цілого організованого злочинного угруповання, вплив якого, мовляв, поширювався й на інші суди та органи в країні. З того часу минуло 9 місяців. Під підозрою єдиний суддя – Князев. Другий затриманий фігурант – адвокат Олег Горещький – вже підписав угоду і вийшов на волю.

Вирок йому теж засекречений. Відомо, що підписав угоду 21 мільйон гривень на Сили оборони. А також мав надати викривальні свідчення.

Однак, за даними УП, Горещький не дав свідчень на інших суддів з так званого ОЗУ. Він викриє лише Князева, якого і так зловили "на гарячому", та посередників, які організували передачу хабара.

Офіційно це більше не справа про "групування" – зі справи Князева таку кваліфікацію прибрали.

"Ми дійсно знайшли гроші у трьох суддів. Прокурор вважає, що цього недостатньо для підозр. А Горещький особисто не розподіляв кошти, щоб давати на них свідчення", – неофіційно пояснюють в органах.

Свідчення і гроші в бюджет – це і є зазвичай формула угод із корупціонерами. Наскільки ці свідчення правдиві і справді корисні – сторонній спостерігач не дізнається. Оскільки це, звісно, таємниця слідства.

У справі вже заганого банкіра Ігнатенка, наприклад, свідчення, які він зобов'язався надати, навіть не стосуються його вини, а зокрема – схем із розкрадання. Оскільки офіційно він уже не значиться співзасучником цих схем.

Навіть якщо Ігнатенко і дав корисні свідчення, як заповняти джерела УП, це означає, що домовленості з ним носять дуже неформальний, не зафіксований в угоді характер. Друга частина угоди – гроші – ще більш неоднозначний інструмент. Донати на Сили оборони чи компенсації в бюджет, вочевидь, важливі. Але чи на них має ґрунтуватись правосуддя?

Сама ідея "економічної вигоди" – не нова для українських правоохоронців.

"Це придумав Луценко, і його тоді всі за це критикували.

І критика не була безпідставною. У 2016 році колишній очільник податкової міліції часів Януковича Андрій Голован теж "здачувався". Однак за кілька років він передував, заявив, що пішов на засекречену угоду під тиском і погрозами.

Подавав не лише не попис реального покарання і зняв із себе всі звинувачення, скасувавши вирок. В баченні – йому повернули 130 мільйонів гривень компенсації. Тобто суспільство, в інтересах якого мала укладатись угода, ще й заплатило за витівки прокурорів і захисту.

Гроші не лише дають можливість абсолютно непрозоро "вдакулітись" за рахунок нелегально здобутих коштів, а й створюють ризик нерівних умов для тих, хто не має значних накопичень.

Наприклад, восени ВАКС засудив посадовцю незначного рангу з Полтави, який перерахував на ЗСУ лише 100 тисяч гривень. У порівнянні з банлістю фігурантів – невелика сума. І її суд призначив суворіше покарання, ніж пропонував прокурор.

Водночас родина Злочевського "відкупалась" і за часів Луценка, і знову зробила це у справі САП. При цьому під час і після угоди продовжувала інвестувати сотні мільйонів у новий бізнес.

І для банкіра Ігнатенка компенсація збитків не стала справним окремим. Як він сам визнає у суді, це "не становитиме для нього надмірного тягаря, оскільки він має заощадження та володіє значною кількістю вартісного рухомого та нерухомого майна". "Українська правда" не знайшла в реєстрі жодної угоди за 2023 рік, яку Антикоруційний суд би відмовився приймати. Хоча раніше така практика була.

У 2020–2021 роках ВАКС неодноразово відмовлявся відпустити корупціонерів, вважаючи, що покарання, про яке вони домовились із прокуратурою, занадто м'яке. УП зверталась до Антикоруційної прокуратури з проханням прокоментувати окремі угоди в справах, заданих у цьому тексті. САП відповіла:

"Рішення щодо укладення угод про визнання винуватості впливає із наявності суспільного інтересу... Наявність суспільного інтересу полягає у забезпеченні швидкого судового провадження... а також у запобіганні повторному винчненню кримінального провадження".

Умовами укладення угод стало надання обвинуваченими викривальних показів та інші обставини, які забезпечують інтереси суспільства та держави".

Ми також просили керівника Антикоруційної прокуратури надати свою позицію щодо підходу до укладання угод. До виходу матеріалу відповідь ми не отримали. Після виходу матеріалу керівник САП Олександр Клименко надіслав відповідь на питання УП:

"На нашу думку, говорити про певну тенденцію з надмірним чи необуртованим укладенням угод про винуватість антикорупційних інституцій наразі немає підстав... Особливістю викриття інших правопорушень та співзасучників за угодами є те, що результати таких викриттів настають через певний проміжок часу та не завжди є одразу очевидними і видимими для стороннього спостерігача..."

Жоден "донат" не впливає і не може впливати на правову кваліфікацію дій особи".

До зловживань під час угод можуть вдаватися обидві сторони: і обвинувачення, і захист. Прокурор може пограбувати суворим вирокор за відмову свідчити, а адвокати – вмовляти переважаного роботою прокурора піти на компроміс заради швидкого процесу.

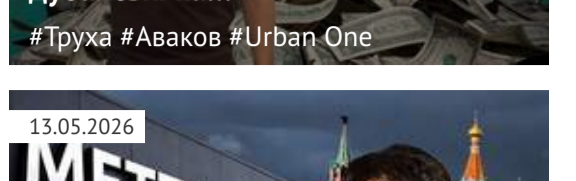
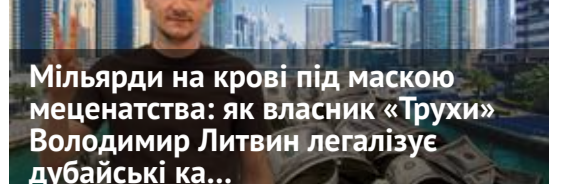
"Як правило, у першому варіанті ідеться про молодих і бідних злочинців, а в другому – про багатих злочинців, які вчинили посадовий злочин", – пише у своїй розетці ПАРЕ, точно формулюючи проблему, з якою може стикнутись Україна.

Якщо трінація: вона стикалась з нею вже, коли на непрозорі угоди йшли органи, що не користувались довірою суспільства. У нових органів цей запас довіри, вочевидь, більший.

Але у години вийшли за показниками важливо не втратити ідею боротьби з корупцією. Навіть у часи великої війни. А надто в часи, коли на успіхи в антикорупції зв'язують західні партнери.

Ідея боротьби з корупцією – не в кількості підозр і вироків. А в тому, наскільки вони матимуть ефект невідворотності. Щоби той, хто сьогодні підписує угоду, не пішов знову вчиняти злочин.

Важливі новини

Останні новини

19.05.2024 Упорнина відмовила заборону на імпорту української агропродукції після законодавчої помилки

21.05.2024 Схеми на мільйон: київський суд оштрафував пенсіонера за незаконний експорт дубів до Туреччини

20.05.2024 Трамп скасував рішення глави Пентагону і відправив до Польщі 5 тисяч військових, – WSJ

20.05.2024 Від початку року Сили оборони забили 590 казармків кілометр території, – Зеленський

20.05.2024 Тільки повноправне членство: Свіжа відрагував на ідею Мерца щодо "нового формату" відносин України з ЄС

Підписується на наш канал в Telegram. Оперативно про головне

20.05.2024 Експерт Сер Габріель Агаль оголосив про участь у президентських виборах 2027 року

20.05.2024 Кабінет уніав права бродування: мінімальний зарплату підвищать до 26 тисяч гривень

20.05.2024 В іррорі близька авіація в електроністатіції

20.05.2024 У Хмельницькому поліцейські жорстоко скрутили ветерана через питання "чому не на фронт?"

20.05.2024 Голова Національної розвідки США Туніс Габбара подавав у відставку, – Fox News

20.05.2024 Пільги для Китаю на 27 мільярдів: як безплатні послуги вимагають кошти з українського бюджету

20.05.2024 Іран знищив близько 20% доводників записів американських дронів Reaper – Bloomberg

20.05.2024 Бомби за волю: директор Харківського вулосу спецназу створив ОЗУ для ухилення від мобілізації

19.05.2024 Мільйонна зарплата, гектари землі та приватне авто: що в декларції експорта поліції Хмельницького Герасимчука

19.05.2024 Бомби за волю: директор Харківського вулосу спецназу створив ОЗУ для ухилення від мобілізації

19.05.2024 Німеччина пропонує новий механізм фінансування допомоги Україні через оборону співпраці з НАТО

19.05.2024 Кіпрські офшори та забудови в РФ: журналісти знайшли російський слід у бізнесі нитомосиції депутата Костошко

19.05.2024 У Сумській області дрон атакував комбайн, – ОБА

19.05.2024 Україна та Росія обговорюють продовження масштабного обміну полоненими, – Андері Юсов

19.05.2024 Гучніаб ЗСУ стріляла удар по гуртожитку в Сєвєродонецьку: шлодо був штаб підрозділу БПЛА "Рубікон"

19.05.2024 Породисандал у Нацполіції: топосадовці трьох областей вийшли із СІЗО під заступою

19.05.2024 Арднерний кластер та елітні ЖК: як родина експерта Іванішина побудувала бізнес-імперію на базі держуніверситету

Теги новин

COVID-19 агресія Росії Анат Война

Война ВСУ вторгнення Динара Трамп ДінФас ДП Зеленський ЗСУ Київ війна коронавірус корупція

Напад Росії на Україну

нападение Росії на Україну окупанти окупція Породисандал Путін Росія свєтська Україна Україна ЧП Епідемія коронавіруса

Наші опитування

Чи вірите ви, що Дональд Трамп зможе зупинити війну між Росією та Україною?

- Так, повністю зможе
- Частково зможе, але не відразу
- Ні, не зможе
- Це залежить від дій інших сторін
- Взаємо відповісти

Голосувати

Показати результати опитування Показати всі опитування на сайті